

Trendbreuk in de melkveehouderij

Anders groeien en anders huisvesten

Paul Galama

Duurzame bedrijfsystemen melkvee

LIVESTOCK RESEARCH
WAGENINGEN UR

Waarom
trendbreuk?

Kansen voor gespecialiseerd samenwerken

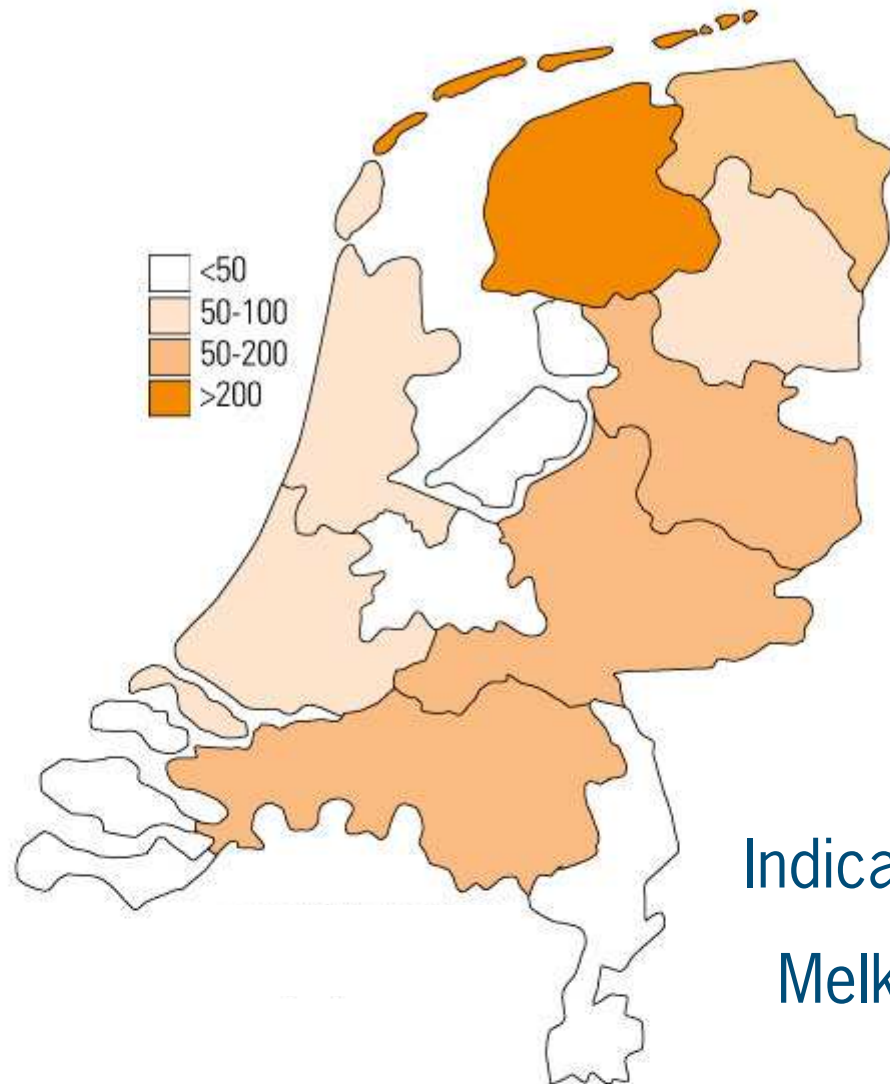

Perspectief vrijloopstallen

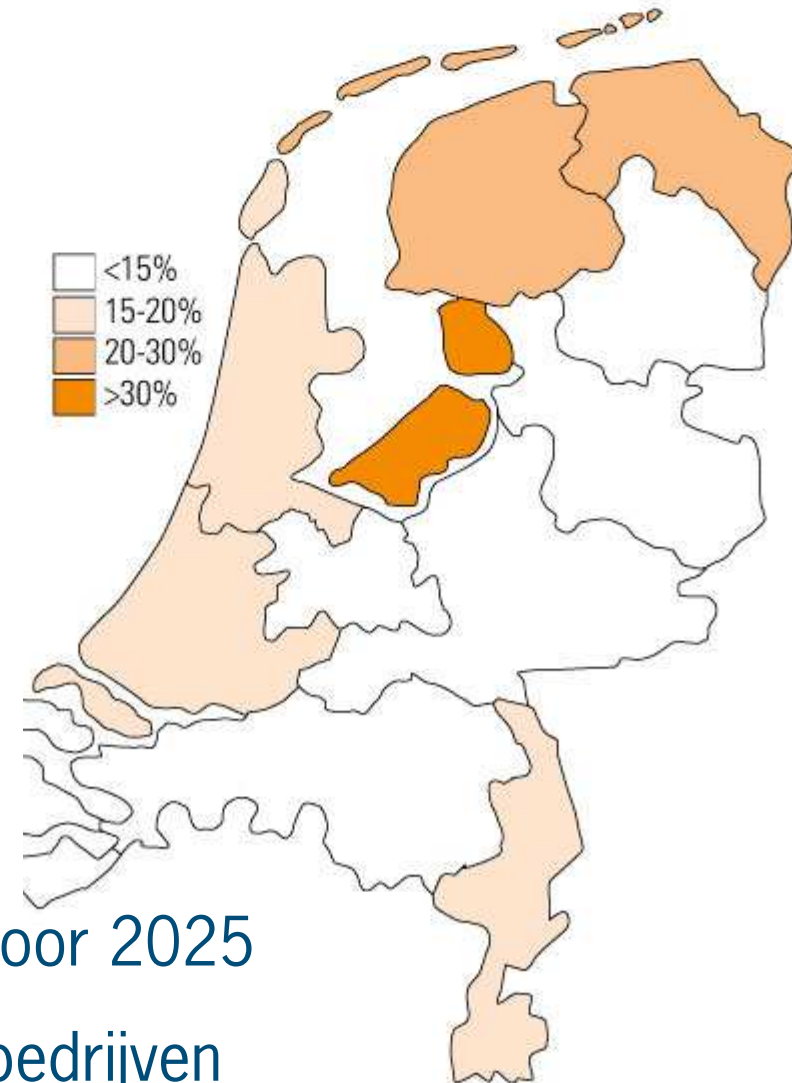

Kansen voor onderwijs

Aantal 250+ bedrijven per Provincie

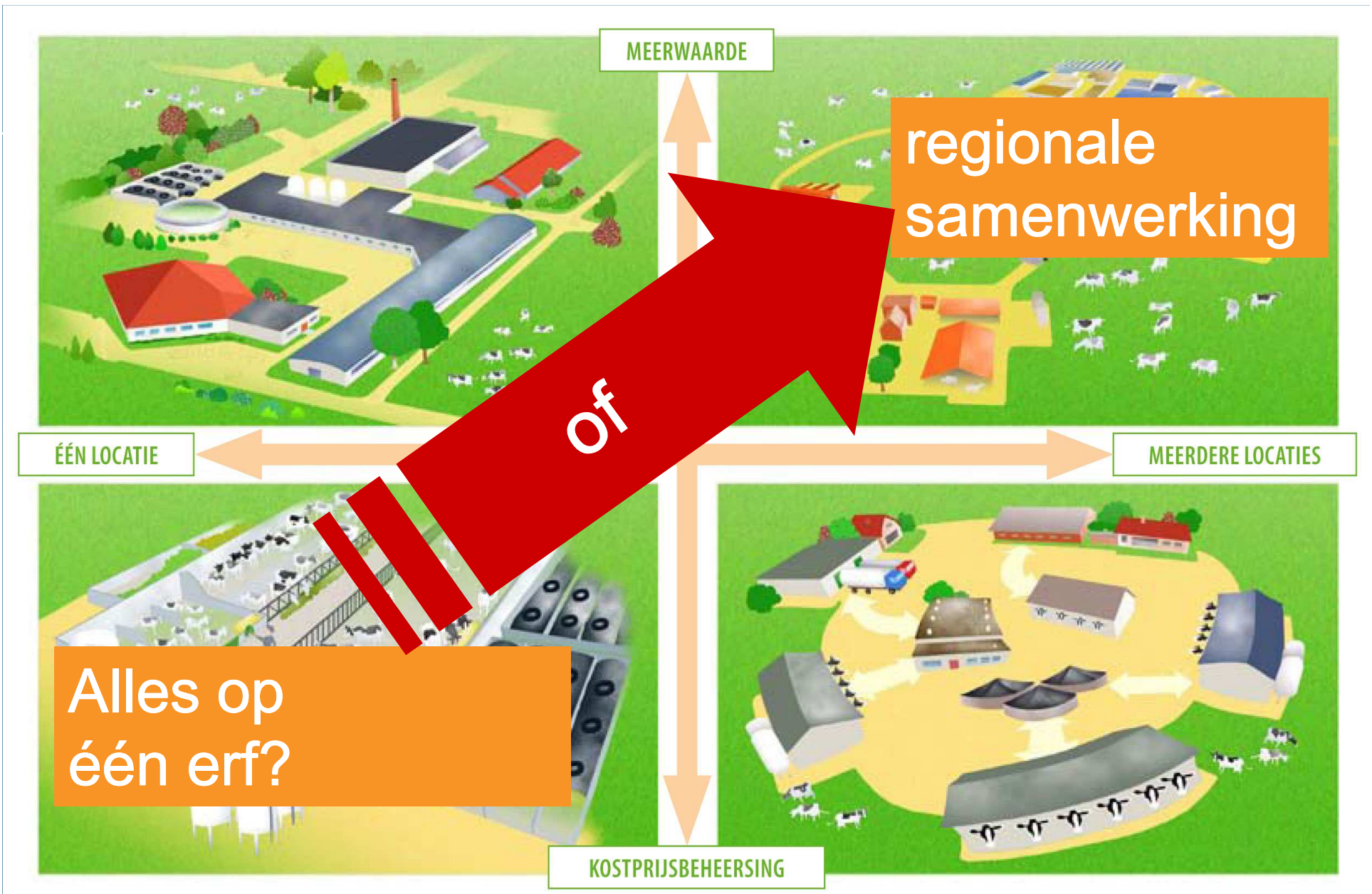
Aantal 250+ bedrijven als % van totaal Provincie

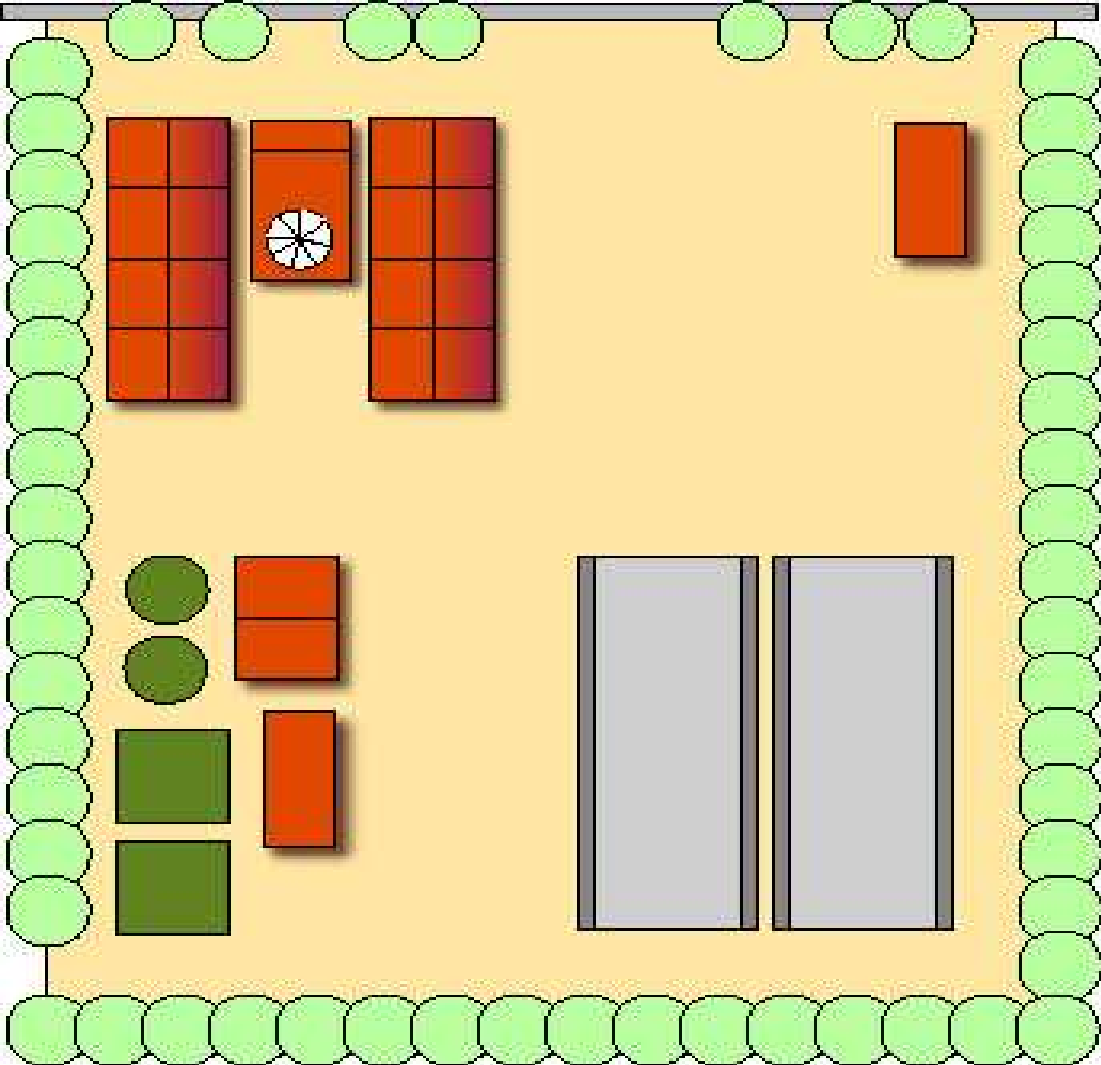
Indicatie voor 2025
Melkveebedrijven

Waarom anders groeien?

- Familiegrens wordt bereikt...naar vreemde arbeid
- Verkaveling verslechtert
- Bouwblok te klein
- Beweiding problematisch...imagoprobleem
- Kostprijsklem 'race to the bottom'
-

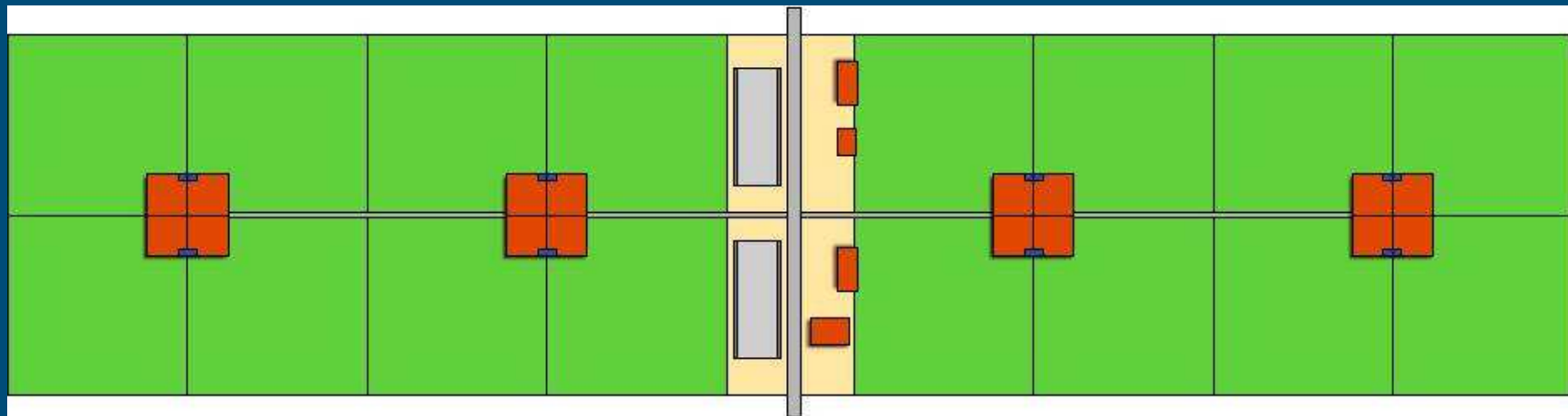

alles op één erf

Melkveestrip voor weidegang

4 stallen met elk 4 groepen van 60 koeien

Bron: cowmunity

Combination Dairy village and specialised centre

Dairy village

Regional dairy farms

Milk

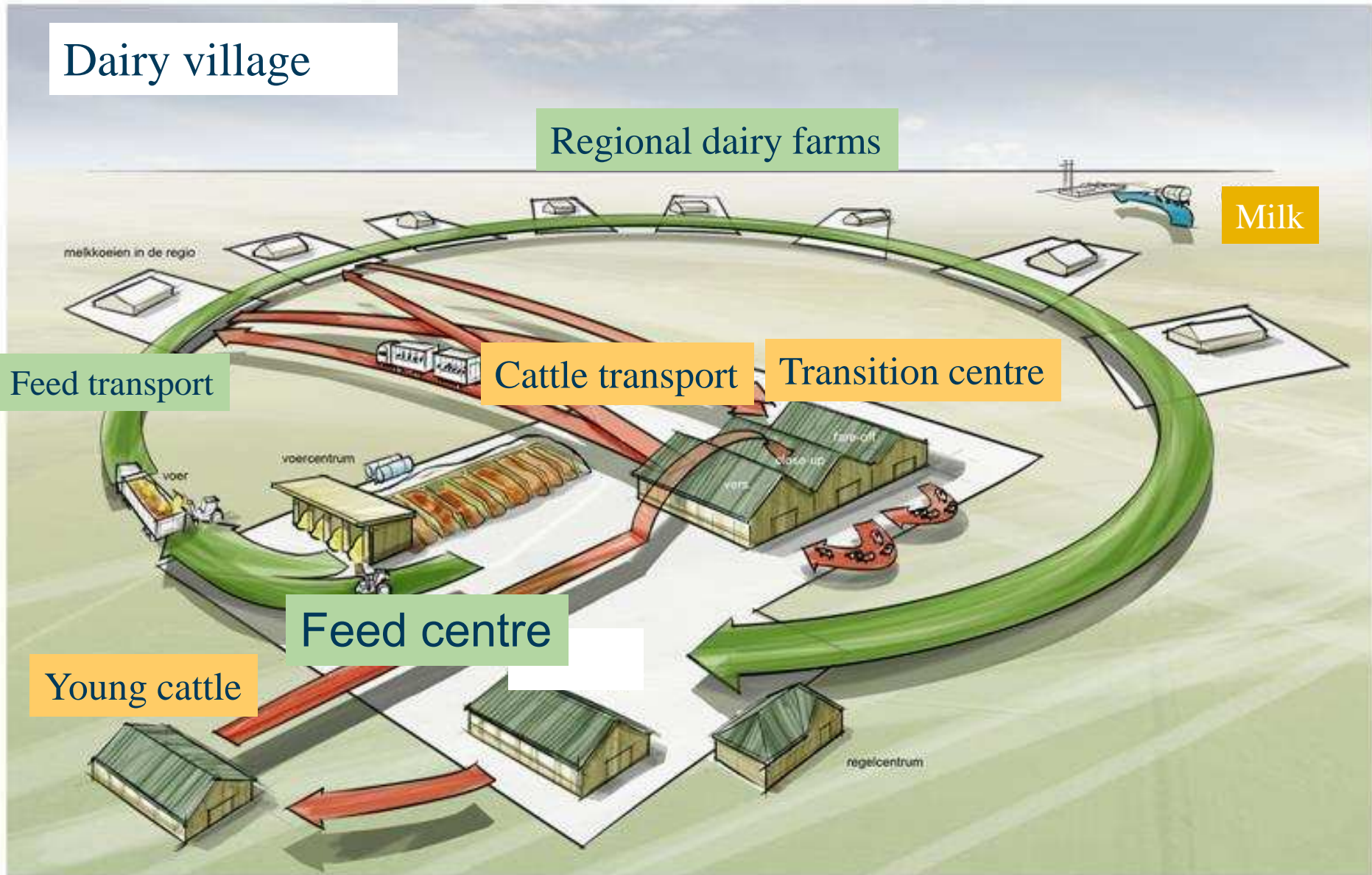
Feed transport

Cattle transport

Transition centre

Feed centre

Young cattle

Inspiratie voor voercentrum uit Israel

Pilot regionaal voercentrum in Friesland

2010/05/25

Centrale opslag ruwvoer

2010/05/25

Centrale opslag
krachtvoervervangers

compleet rantsoen
bestellen

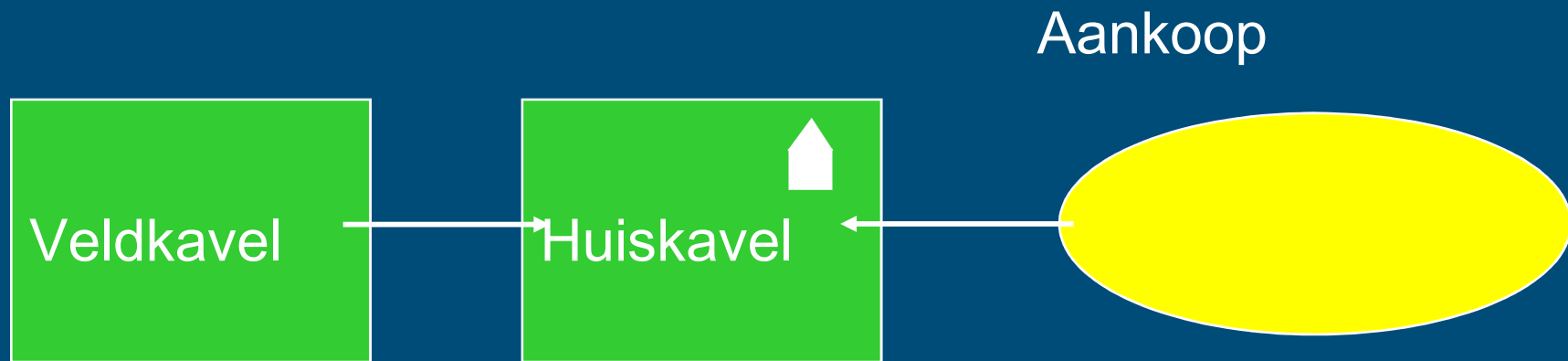

Rantsoenen voor:

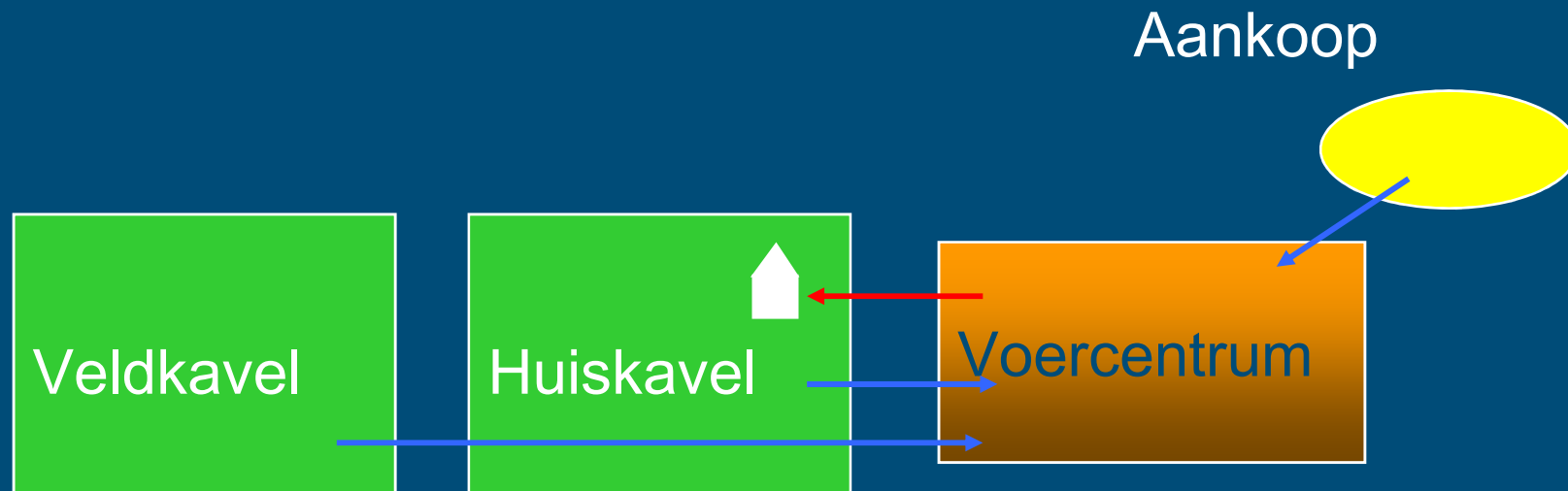
- Melkkoeien*
- “robotkoeien”*
- Droge koeien*
- Jongvee vanaf 1 jaar*

Trend zonder voercentrum

—————> = trekkerbewegingen

Trendbreuk met voercentrum

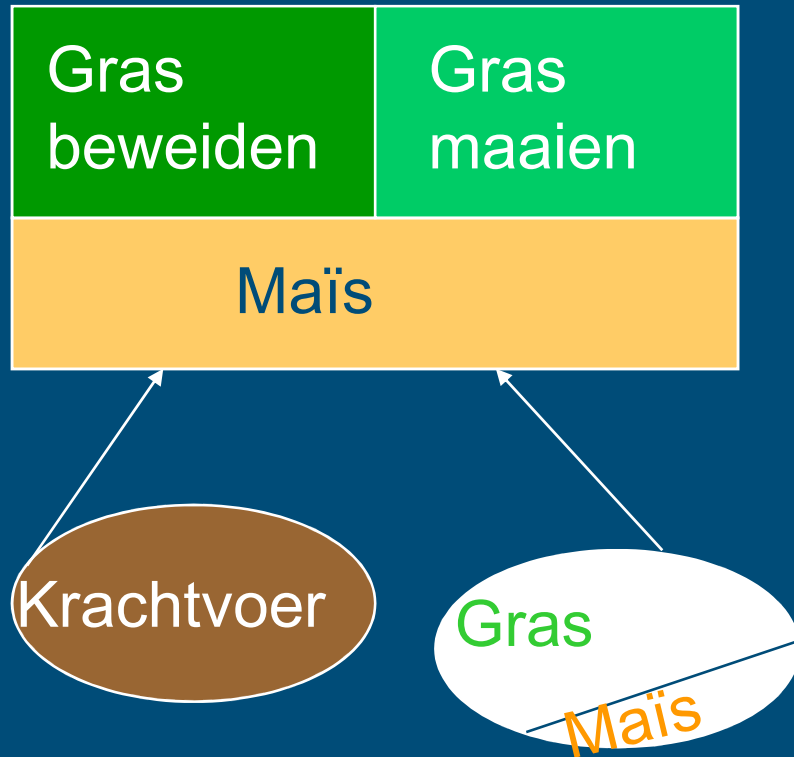

→ = vrachtwagens naar voercentrum

→ = vrachtwagens vanaf voercentrum

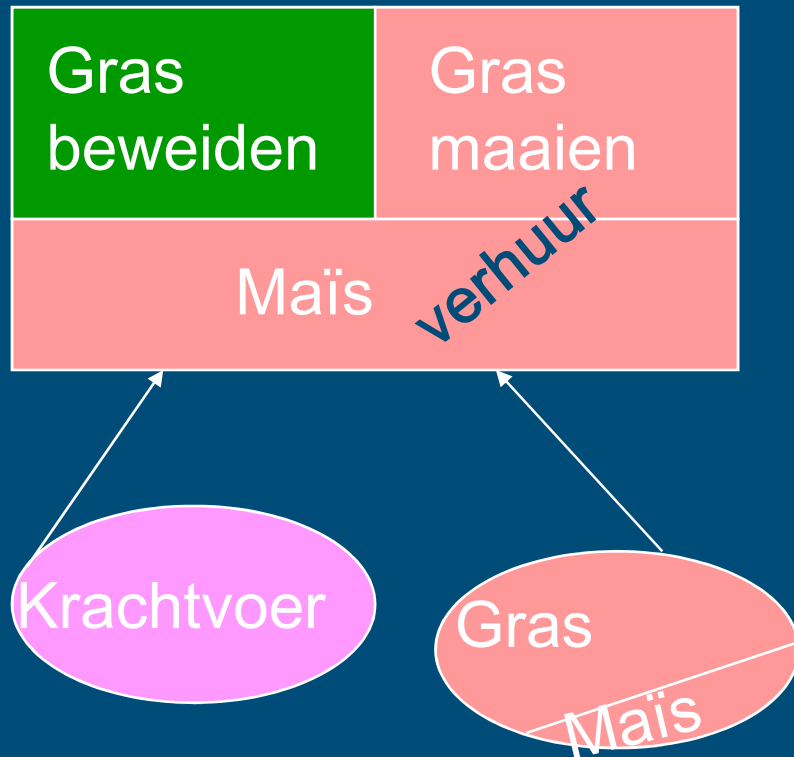
Melkvee

Akkerbouw

Extra grond voor akkerbouw

Melkvee

Akkerbouw

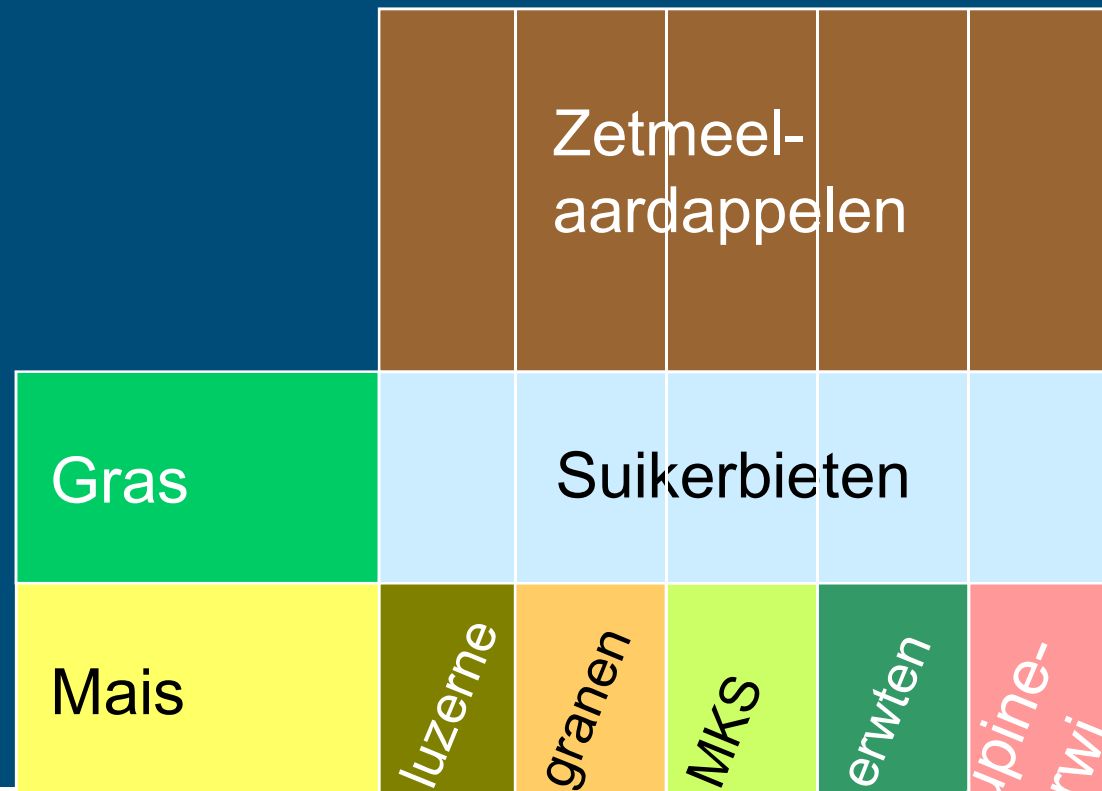
Samenwerking melkvee en akkerbouw

Ruime vruchtwisseling en eiwitgewassen

Melkvee

Gras
beweiden

Akkerbouw

Voordelen melkveehouder

- 1,8 tot 3,3 euro per 100 kg melk kostprijsvoordeel
 - Voeropslag
 - Mechanisatie
 - Arbeid
- Service voercentrum (25 euro per ton ds) hierin is verrekend
 - Voeropslag
 - Leveren totaal rantsoen
 - Begeleiding (efficiëntie teelt en voeding)
- Groei mogelijk bij matige verkaveling op hetzelfde bouwblok

Voordelen akkerbouwer

- Extra grond
- Extra gewas
 - Ruimere vruchtwisseling
 - Risico spreiding
- Afzetkanaal voor teelt van voer

Nadelen voercentrum

- Uit handen geven voeding
- Meer transport

Kritische succesfactoren

- Organisatie- en financieringsvorm
 - Regel wat er mis kan gaan
- Veedichtheid gebied
- Maatwerk
 - Bedrijf
 - Gebied

ANDERS GROEIEN

Een ontdekkingsreis naar nieuwe groeirichtingen in de melkveehouderij

te bestellen bij Veeteelt

3 onderdelen:

1. Feiten en filosofieën
Schaalvergroting is onomkeerbaar en gaat steeds sneller.

Het gaat niet om schaalvergroting maar om duurzame ontwikkeling

2. Inspiratie uit het buitenland
Het kan anders

3. Opinies
Zorg voor interactie met omgeving

Neem emoties altijd serieus

Leer van fouten intensieve veehouderij

Hoe kunt u het boek bestellen?

Het boek kost € 19,95 exclusief € 5,- verzendkosten. Anders Groeien is in Nederland te bestellen door € 24,95 over te maken op bankrekeningnummer 38.39.05.230 van CRV in Arnhem o.v.v. 'bestelling Anders Groeien' en het adres waar u het boek naartoe wilt laten sturen.

Kansen voor onderwijs

- Analyse trend en verkenning kansen / bedreigingen
- Kansen en bedreigingen per kwadrant uitwerken (as van waarom en as van hoe schaalvergroten)
- Zelf nieuwe toekomstbeelden maken, herontwerpen
- Rekenen aan voercentrum en samenwerking melkvee en akkerbouw
-

Waarom anders huisvesten?

23 12:32 PM

Ontwerpen vanuit behoeftes

- Koe
- Boer
- omgeving

Wat wil de koe?

- Meer ruimte voor natuurlijk gedrag en gemakkelijk kunnen liggen en opstaan
- Zachte bodems voor minder klauwproblemen en goede beloopbaarheid
- Rust bij eten en drinken
- Frisse lucht
- Geen ingrepen, hoorns?

Wat wil de boer?

- Weinig kosten
 - Lage investering
 - Weinig jaarlijkse kosten
- Weinig werk en veel plezier
- Lange levensduur vee
- Gezonde bodem (-vruchtbaarheid)

Wat wil de omgeving?

- Geen last
 - Lawaai
 - Stank
 - Lichtvervuiling
 - Stof

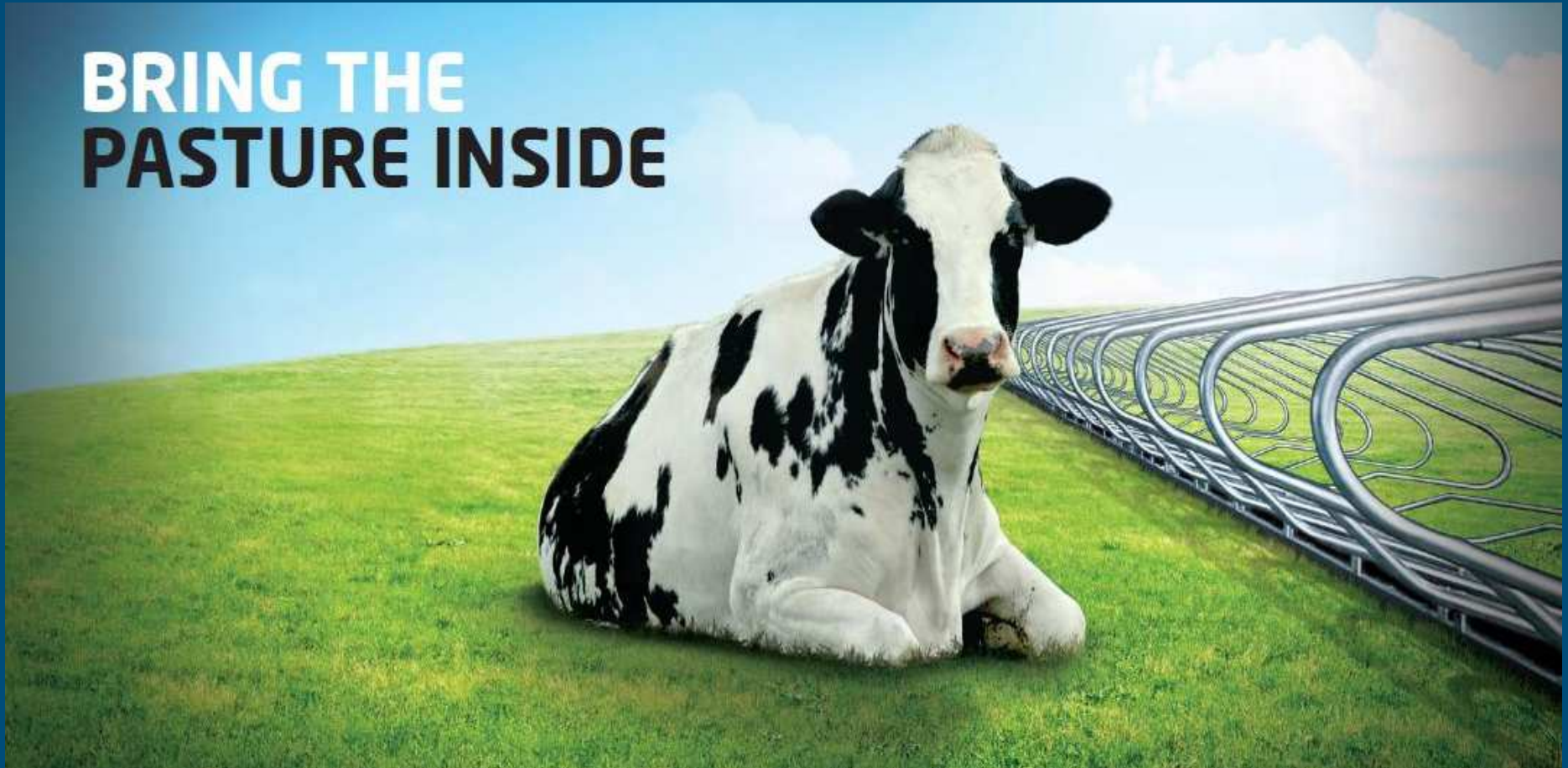
- Wel lust
 - Fraai in het landschap
 - Attractie

- Weinig emissies
 - Ammoniak
 - Broeikasgassen (lachgas en methaan)

- Weinig energieverbruik

**BRING THE
PASTURE INSIDE**

Artex

Of naar vrijloopstal?

- Beter welzijn koe
- Beter kwaliteit mest
- Minder mestvolume

Uitdaging:

Met meer ruimte

Geen extra emissies

(ammoniak en broeikasgassen)

2 keer per dag goed cultiveren

Israel: 20 m² per koe

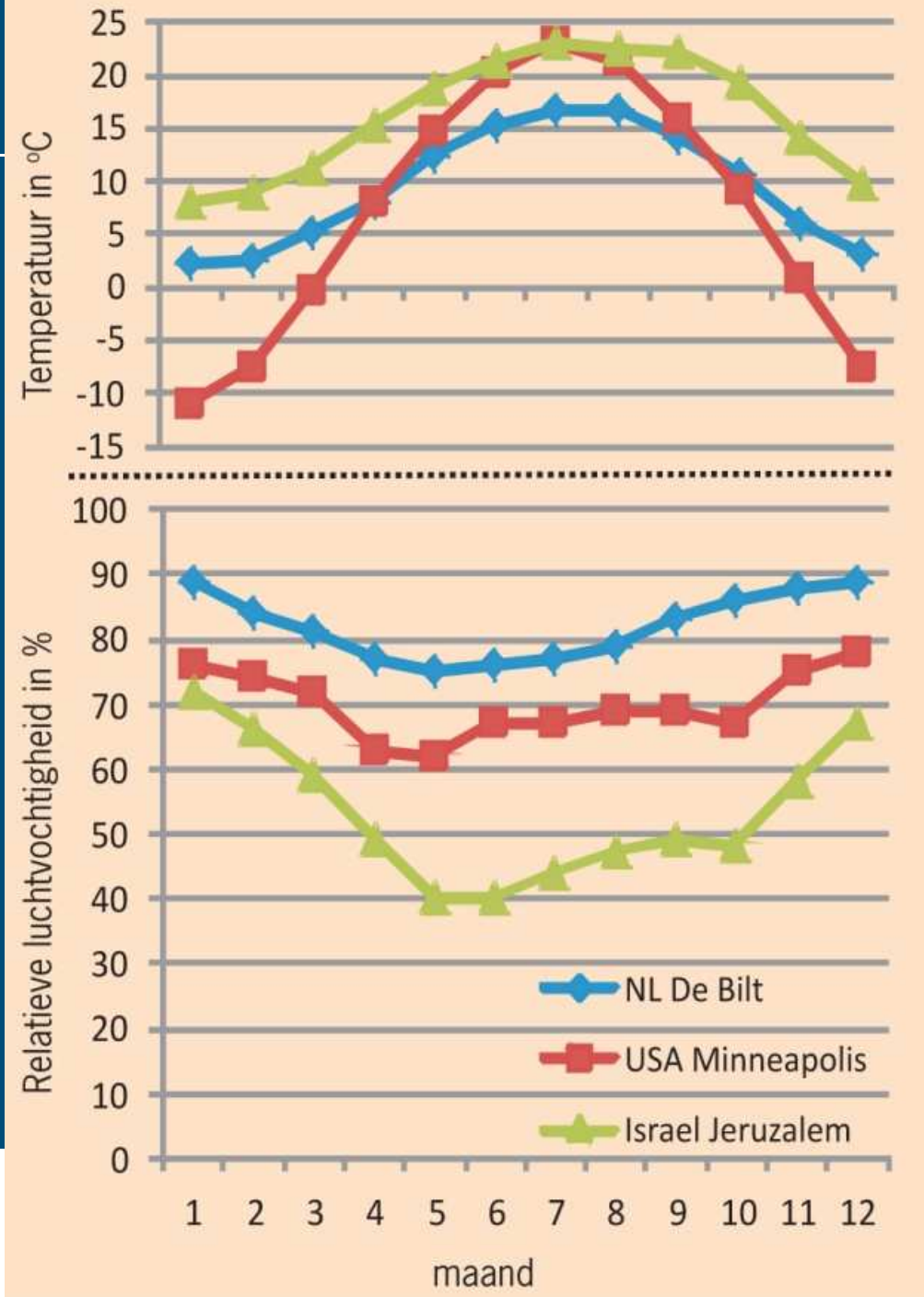
Ervaringen met vrijloopstallen

In Nederlands klimaat onvoldoende verdamping

Dus:

- composteren (extra warmte)
- of draineren
- of absorberen

Achtergrond keuzes voor bodems proefbedrijven

	Materiaal	Vocht	Stikstof
Zandbodem	Lavalith en Zand	Draineren	Scheiden
Composteerbodem	Houtsnippers en zaagsel	Verdampen	Omzetten en fixeren
Toemaakbodem	Bagger en riet	Absorberen	Fixeren

Opmerking: Kunststofvloer zelfde principe als zandbodem

Zand op Aver Heino

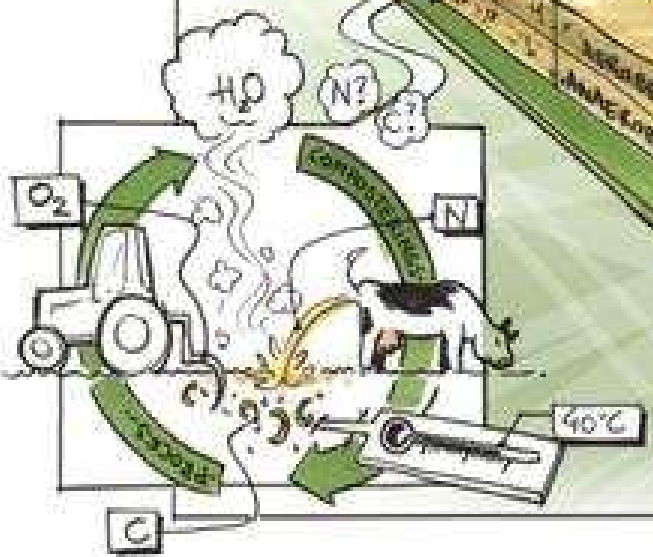
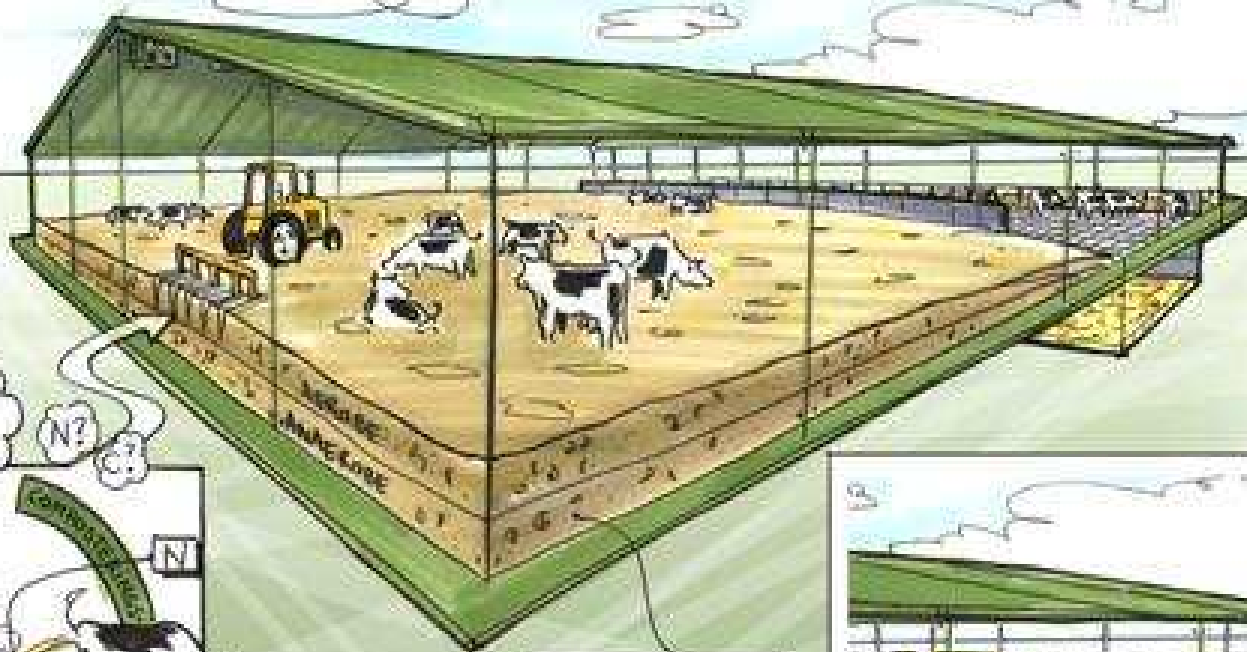

Zandbodem Aver Heino

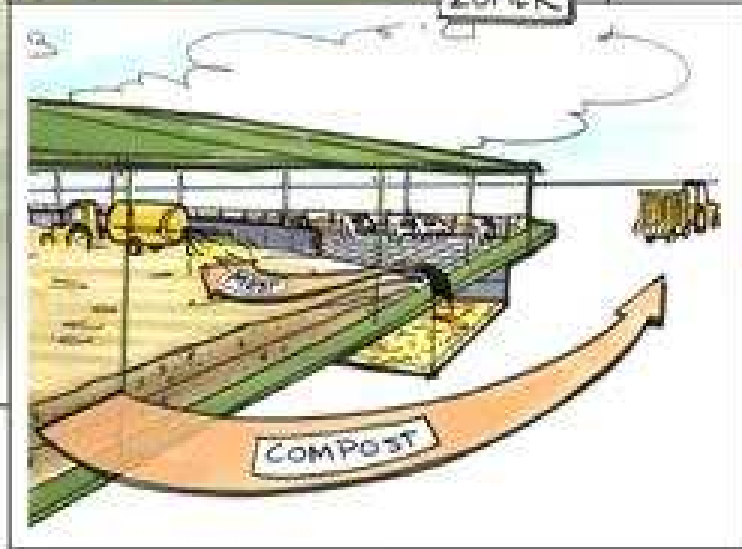
COMPOST-BODEM

WINTER

MEST,
ZAAGSEL &
HOUTSNIPPERS

ZOMER

Compost Waiboerhoeve

TOEMAAKBODEM

TOEMAAK
VERSPREIDER

DRAINS

TOEMAAK

VENTILEREN

CULTIVEREN

RIETMAISEL

GRUPE BAGGER

MEST

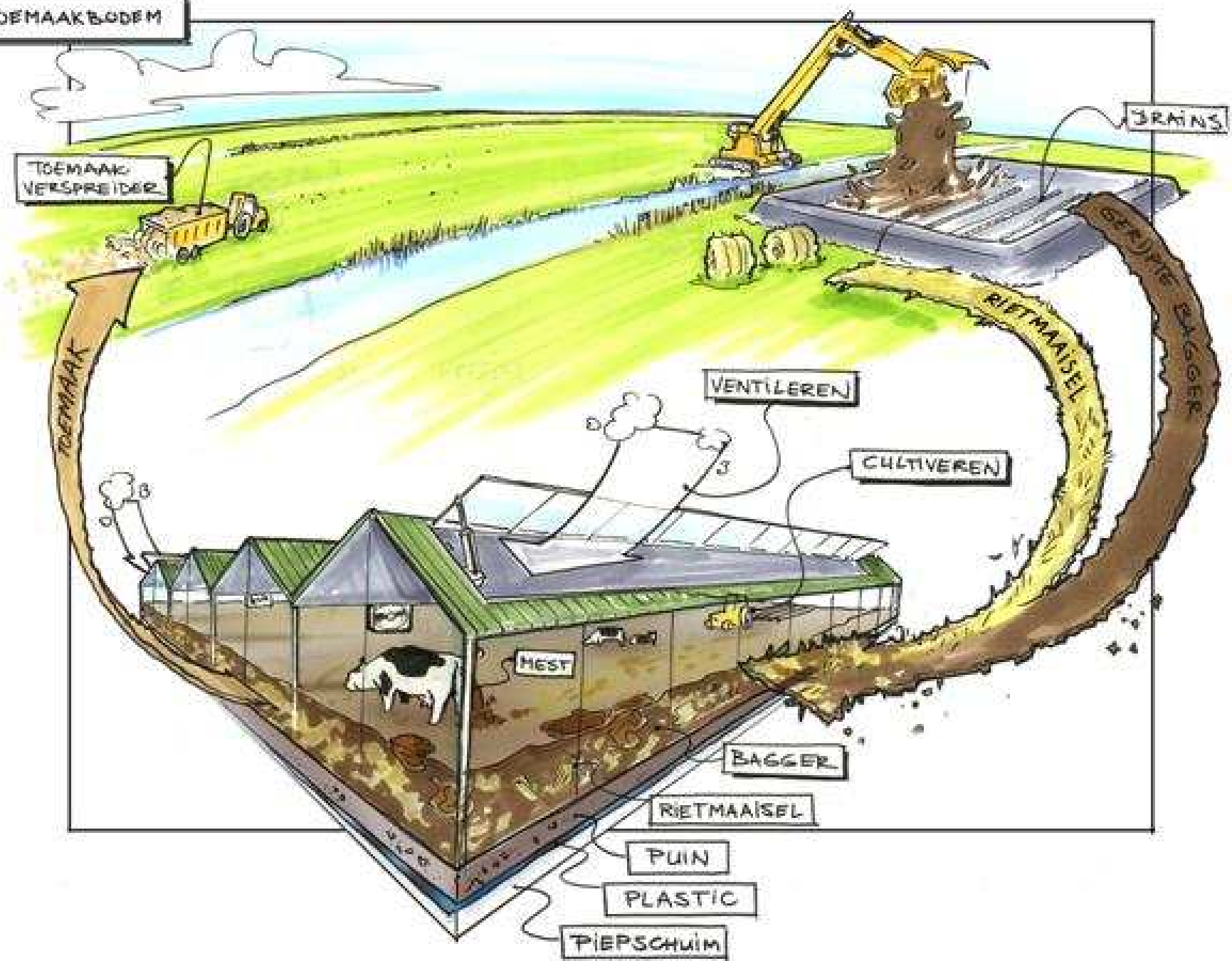
BAGGER

RIETMAISEL

PUIN

PLASTIC

PIEPSCHUIM

Toemaakbodem op Zegveld in kas

Toemaakbodem op Zegveld in kas

1/9/2009

Lasagnebodem

- Veenbagger absorbeert urine
- Riet geeft stevigheid en scheidt mest en urine

2^e compoststal bij Wiersma (Midwolde, Groningen)

1100 m² met halve meter houtsnippers en beluchtingsysteem

1x per dag frezen

Schone koeien

- 11000 kg melk per koe
- < 130000 celgetal

Groenewegen in Kraggenburg (NOP)
Kompost

Havermans in Moerdijk (Brabant)

1/3 schaduw

Mobiele voerbakken

Ervaringen praktijkbedrijven (afgelopen winter)

	Peeters (Br)	Havermans (Br)	Groenewegen (FI)	Wiersma (Gr)
Sinds	Sept 2009	Juni 2010	Aug 2010	Dec 2009
Bodem	Compost	GFT compost	GFT compost	Houtsnippers
Koeien	Jongv+droog	160	96	60
Melk per koe	10000	8000	9400	11000
Celgetal oud		285	280	50
Celgetal winter		147	96	70
M2/koe ligbed	33	23,5	10,8	16,0
M2/koe rooster	0	0	6,3	8,3
Totaal m2 per koe	33	23,5	17,1	24,3
	Jv+dr	Één ruimte	Excl. Voerpad	Excl. voerpad

Zie veeteelt april 1, door studenten van Hall

Economische vergelijking

- Liboxenstal ten opzichte van vrijloopstal met compostbodem

Economische vergelijking

	ligboxenstal	compost	compostering
Liggedeelte per koe (m2)	3	15	8
M2 per koe stal	9.3	19.3	12.2
Investering per koe	€ 3000	€ 3100	€ 2580
Jaarlijkse kosten per koe	€ 385	€ 472	€ 371
Verskil		€ + 91	€ -14
Bodemmateriaal (€)	€ 20	€ 75	€ 40
Bodemmateriaal (m)		0,5	1,0
Prijs bodemmateriaal (€/m3)		€10	€ 5

Rendement van vrijloopstal hangt sterk af van:

- Kosten strooisel
- Waarde mest
- Baten dierenwelzijn en gezondheid

Stel:

250 kg meer melk per koe en
10% minder veevervanging

Dan:

- 135 € tot 190 € per koe voordeel
- Waarvan 60 € per koe door minder gebouwkosten

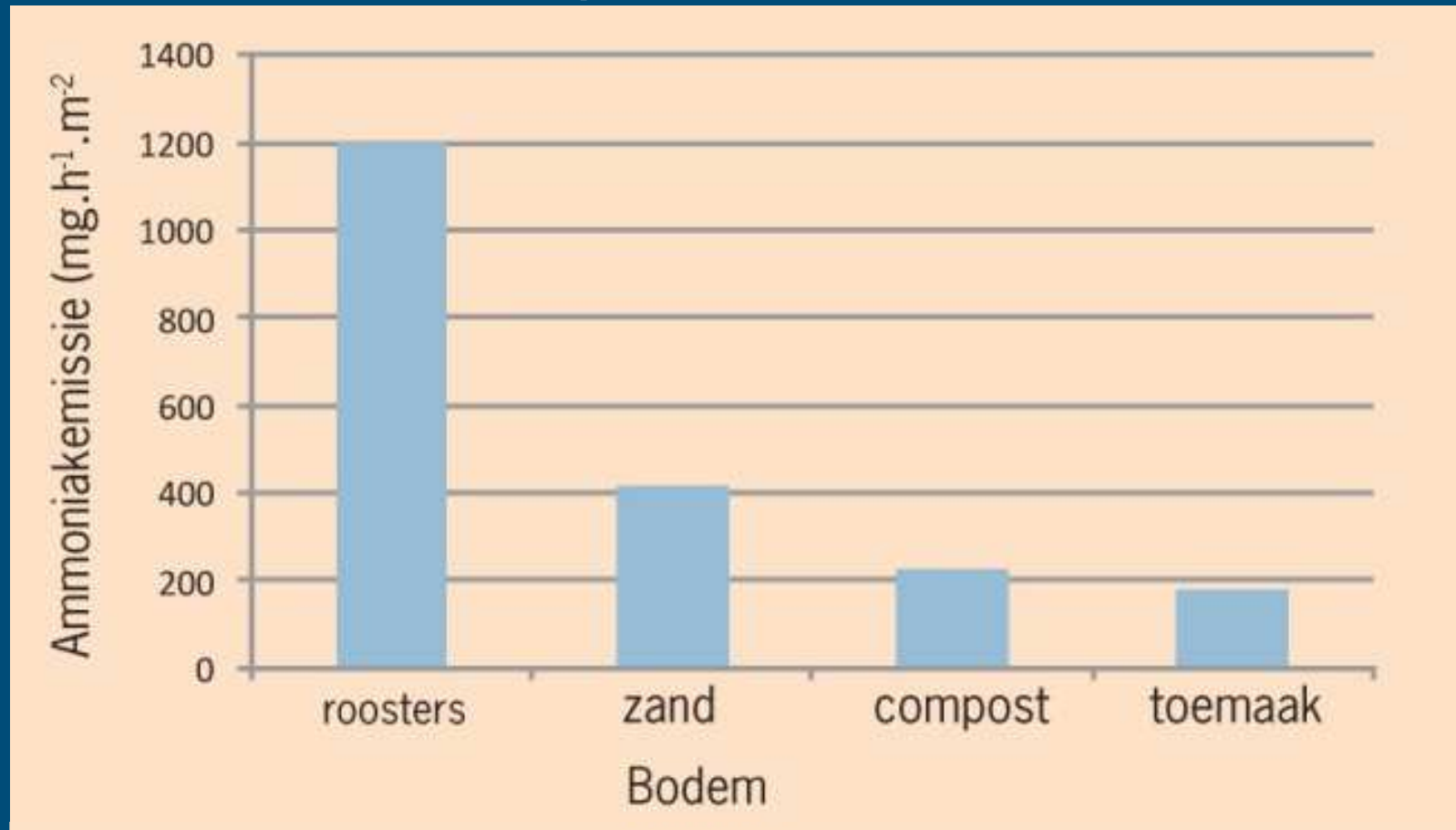
(Bij geen melkquotering)

Milieumetingen proefbedrijven

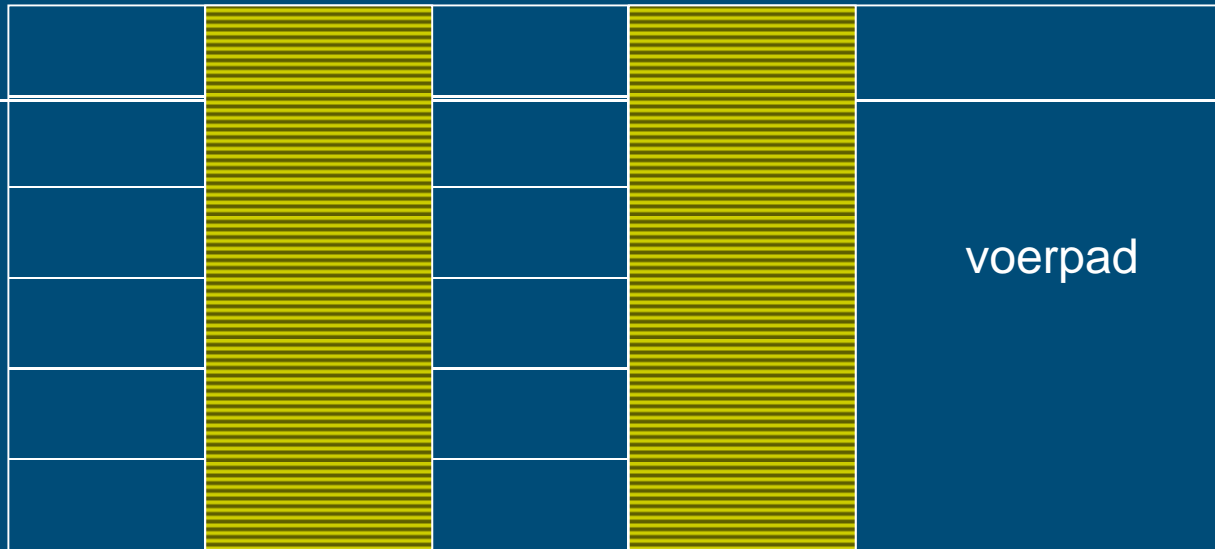
Meetopstelling: box (5,5 m²)
bepaling gas concentraties en debiet

Ammoniakemissie per m²

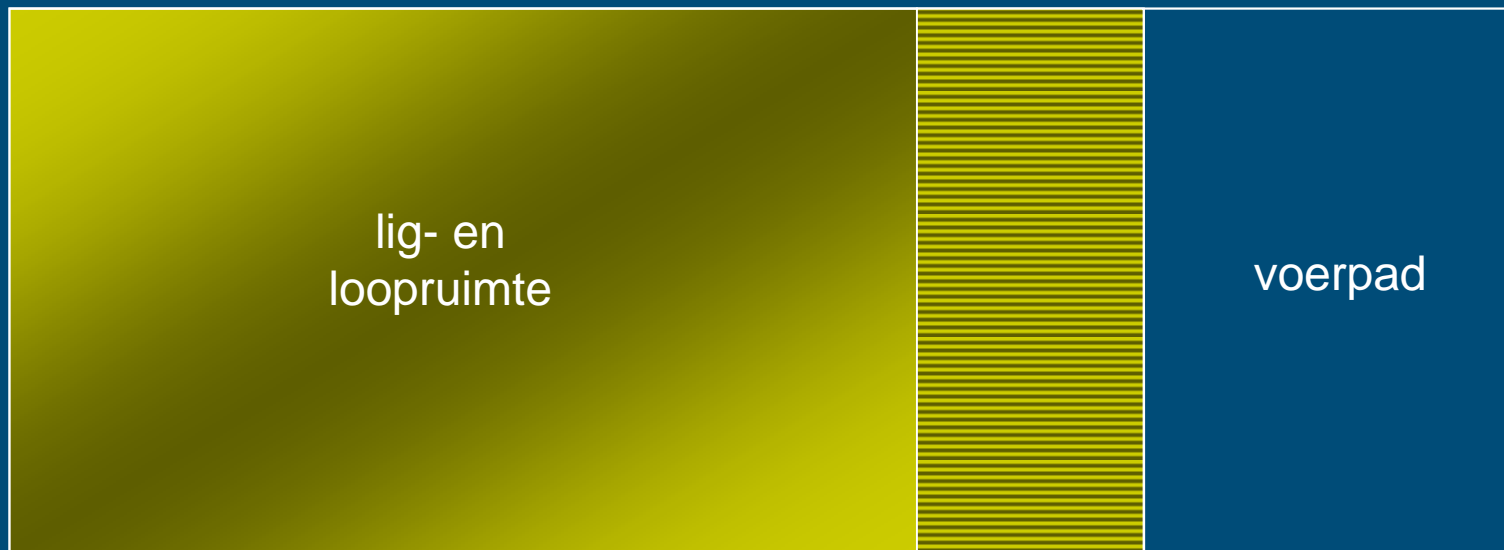
Let op: referentie (ligbox) wordt lager uitgaande van 11 kg NH₃ /koe/jr ,
namelijk daalt dan van 1200 naar 314 mg / hr/ m²

Ligboxenstal

$2 + 2 = 4 \text{ m}^2$
besmeurd
oppervlak

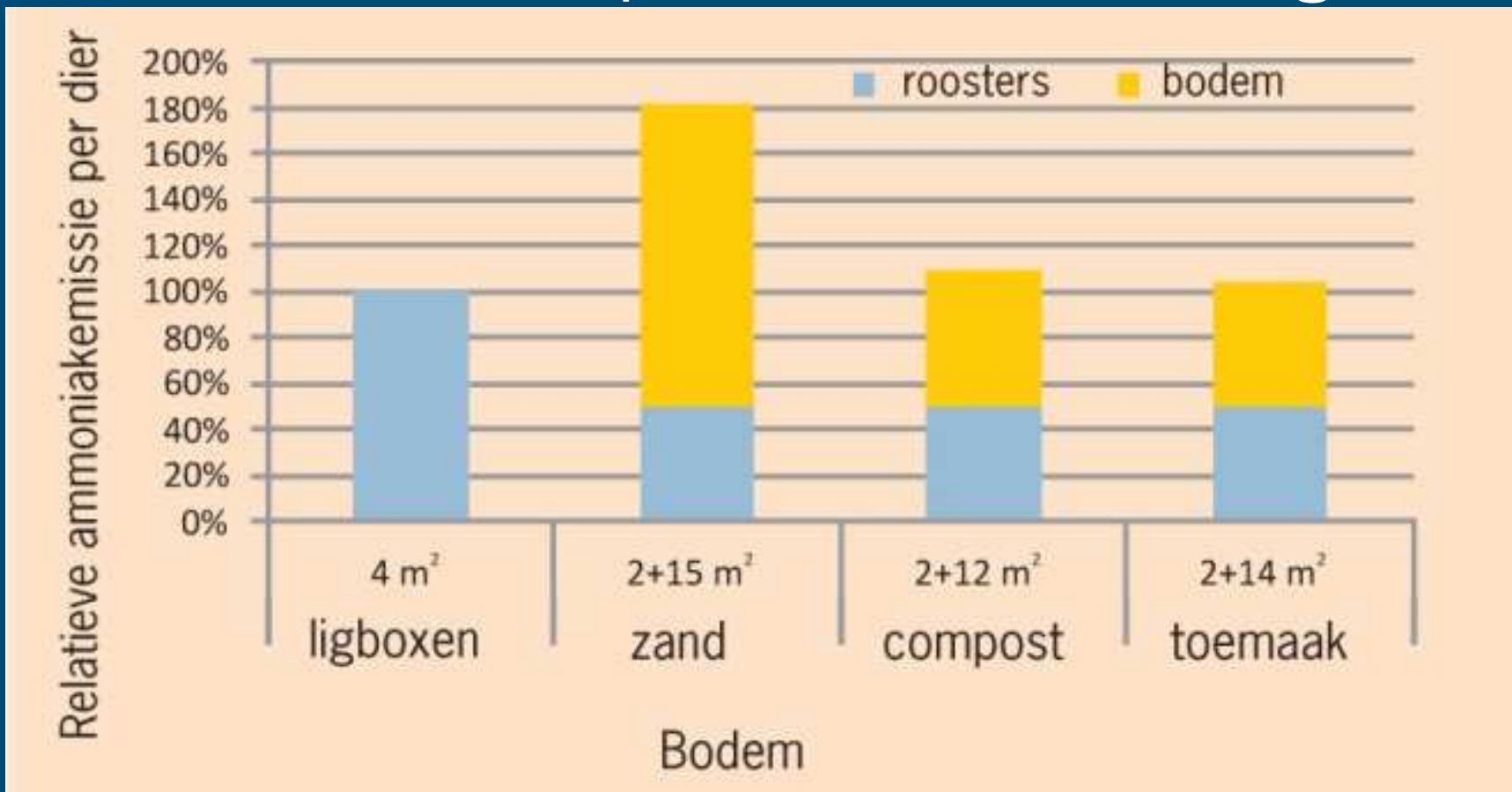
Vrijloopstal

$2 + 12 = 14 \text{ m}^2$
besmeurd
oppervlak

Ammoniakemissie per dier (relatief tov ligbox)

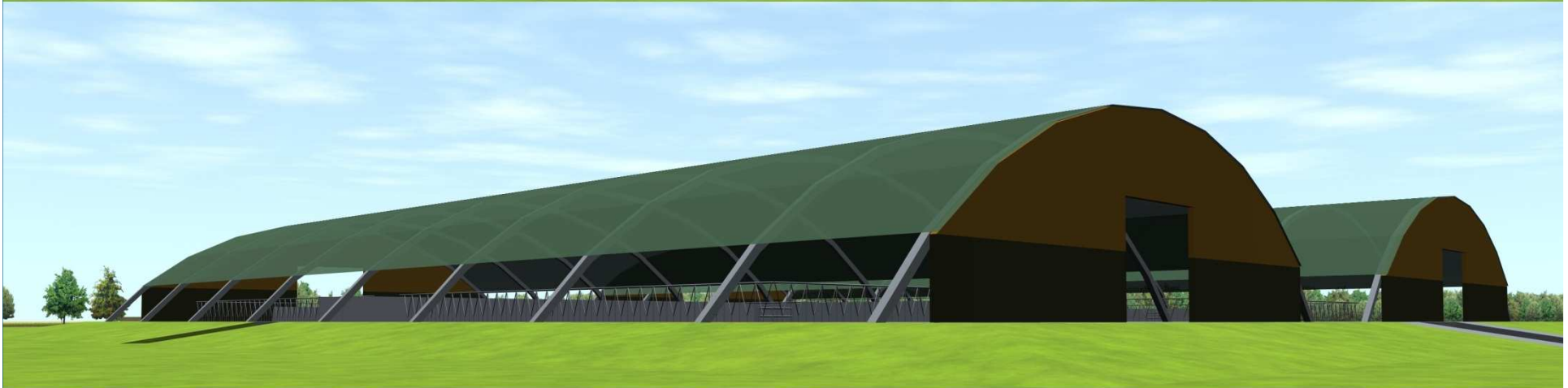

Let op: referentie (ligbox) wordt lager uitgaande van 11 kg NH₃ /koe/jr ,
namelijk daalt dan van 1200 naar 314 mg / hr/ m²

Ammoniakemissie vrijloopstallen

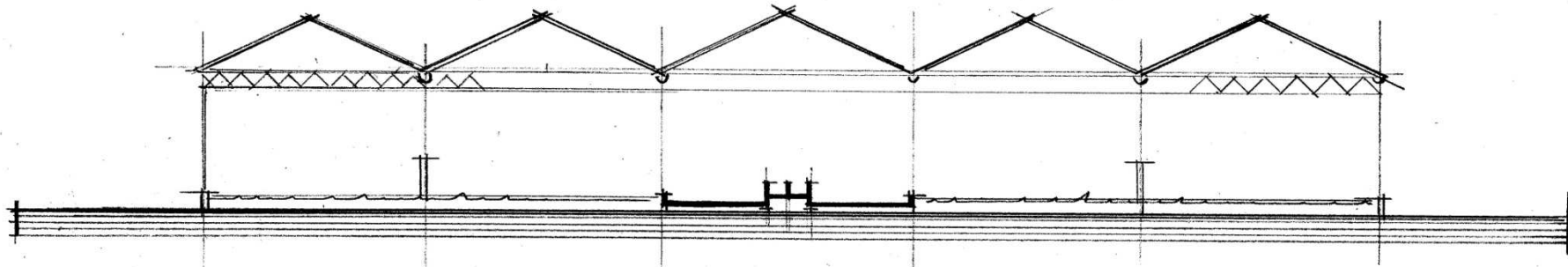
- Per m² lager dan ligboxenstal
- Per koe
 - Zand te hoog
 - Composteringsbodem en toemaak 'vergelijkbaar' met ligboxenstal

Welke bovenbouw?

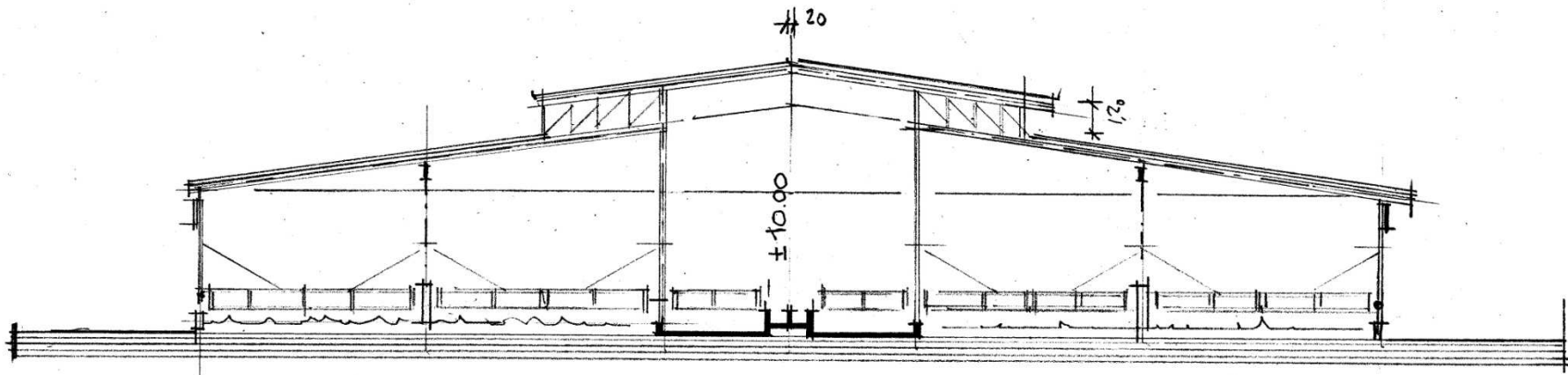

Bron: rom3D

Nokhoogte beperken

Kasdak - doorsnede

Pagoda dak - doorsnede

Sprecher Architects
10 Halamed Hey str.
Tel Aviv 69277 Israel
sprecher@zahav.net.il

LIVESTOCK RESEARCH
WAGENINGEN UR

Conclusies: kansen voor de toekomst

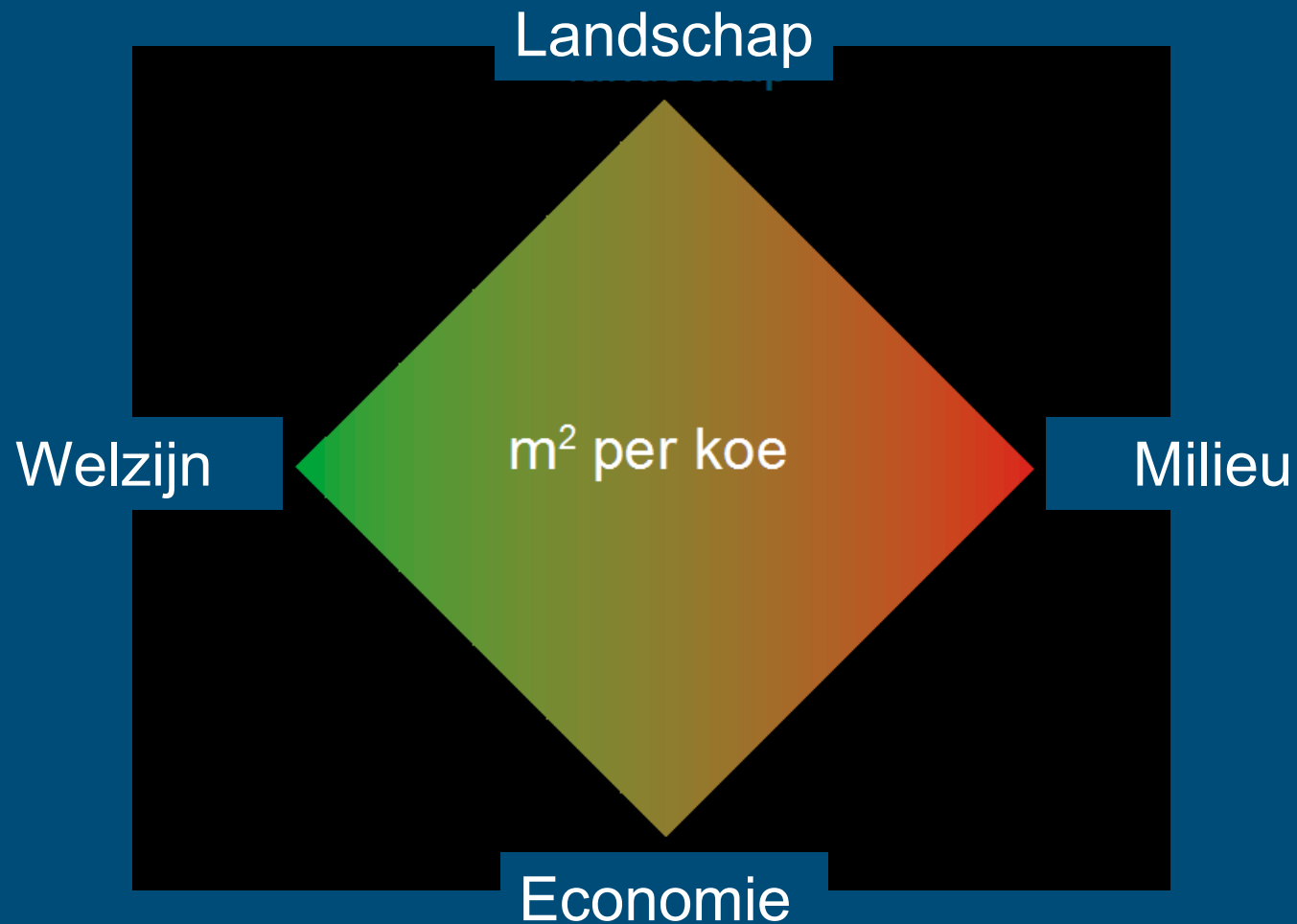
	Welzijn	Milieu	Landschap	Economie
Ligboxenstal	+/-	+/-	+	+/-
Vrijloopstal	++	- ?	++	+/-

Overige duurzaamheidsaspecten:

- bodemvruchtbaarheid
- voedselveiligheid

Dilemma m² per koe

Conclusie .. De stal van de toekomst..

- Combineert eisen koe, boer en omgeving
 - Onderschat voordeel meer ruimte niet
 - Onderschat noodzaak emissiearm niet
- De vrijloopstal biedt kansen, maar is nog in ontwikkeling

Kansen voor onderwijs

- Nieuwe ontwerpen
- Meten en interpreteren duurzaamheid praktijkstallen en Dairy campus (op termijn)
- Ervaringskennis verzamelen en ontsluiten
- Maken communicatiemateriaal (video etc.)

Analyse trend(breuk)

Verkennen en rekenen

2010/05/25

Kansen voor onderwijs

....verankeren in opleiding....

Bedankt voor de aandacht

Boeken

- Anders groeien via Veeteelt
- Voercentrum en vrijloopstal via www.roodbont.nl
- www.vrijloopstallen.wur.nl